

اولویت بندی مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز با استفاده از روش TOPSIS

محمود راهیما سروستانی^۱، فاطمه مهتری^۲

^۱ کارشناسی ارشد، ریاضی کاربردی، دانشگاه یزد، یزد، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ کارشناسی ارشد، علوم اقتصادی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز، شیراز، ایران

چکیده

یکی از مشکلات اساسی در اقتصاد ایران، نداشتن الگویی مناسب برای رشد و توسعه اقتصادی است. سیاست های اقتصاد مقاومتی می تواند یکی از بهترین الگوها در شرایط فعلی باشد. بر این اساس، هر سازمان باید برنامه ها و ماموریت های خود را در راستای این الگو پیش ببرد. یکی از سازمان های مهم و برجسته در پیشبرد اقتصاد ایران، شهرداری ها می باشند. از این رو، در پژوهش حاضر، ضمن تشریح مفهوم اقتصاد مقاومتی، به دو مساله پرداخته شد. مساله اول، منطبق کردن برنامه های شهرداری ها مطابق با سیاست های اقتصاد مقاومتی و مساله دوم، اولویت بندی مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری ها. این امر از طریق مطالعات کتابخانه ای (بررسی فعالیت های شهرداری ها و سیاست های ۲۴ گانه اقتصاد مقاومتی) و با استفاده از نظر خبرگان و ابزار پرسشنامه صورت گرفت. بدین منظور، ابتدا مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز (به عنوان نمونه پژوهش) استخراج شد و جهت اولویت بندی آن ها از تکنیک تاپسیس استفاده شد. نتایج نشان داد که فعالیت های شهرداری شیراز با مقایسه سیاست های اقتصاد مقاومتی، در قالب ۷ مولفه اصلی تبیین می شود. این مولفه ها عبارتند از بهبود و توسعه اقتصاد شهری، توسعه منابع درآمدهای پایدار، مدیریت منابع و صرفه جویی در هزینه ها، رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه ها در مناطق شهری، توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری های نوین، توسعه مشارکت های شهروندان در طرح های اقتصادی و استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان. در این میان، از نظر پاسخ دهندگان مولفه بهبود و توسعه اقتصاد شهری به عنوان اولین و مهم ترین اولویت اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز انتخاب شد.

واژه های کلیدی: اقتصاد مقاومتی، شهرداری شیراز، تاپسیس، اولویت بندی مولفه ها

۱. مقدمه

در حال حاضر، وضعیت اقتصادی کشور بیانگر وضعیت دردناک رکود تورمی است. این وضعیت به همراه تحریم های تحمیل شده به شدت مسیر رشد و توسعه اقتصادی را تحت تاثیر قرار داده است. روند رو به رشد نرخ بیکاری، کاهش قدرت خرید و کاهش نرخ تولید ناخالص داخلی باعث شده تا سازمان ها با موجی از بی انضباطی مالی مواجه شوند و از قدرت عمومی خود برای مقاصد خصوصی سوء استفاده کنند. به عبارتی دیگر، فساد سیاسی ناشی از عدم شفافیت اطلاعاتی، ناکارایی اقتصادی را به وجود آورده است. به گونه ای که حتی شوک های اقتصادی نیز چاره ساز نمی باشد. در نتیجه چاره ای جز تجدید نظر در انتخاب راهبرد توسعه ای مناسب برای اقتصاد درمانده وجود ندارد. بنابراین، سوالی که در اینجا مطرح می شود این است که راهبرد مناسب توسعه اقتصادی ایران چه راهبردی است؟ به عبارتی دیگر، راهبرد (الگوی) مناسب ایرانی-اسلامی توسعه و پیشرفت چه راهبرد (الگویی) است؟ برای پاسخ به این سوال و حل مساله نیاز است تا به تشریح راهبردهای مختلف توسعه و پیشرفت اقتصادی با توجه به محیط سیاسی و اجتماعی هر کشور پرداخته شود.

اما یکی از الگوهای موثر برای پیشرفت کشور ایران، راهبرد اقتصاد مقاومتی است. این راهبرد برای نخستین بار توسط مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۹ مطرح گردید. اقتصاد مقاومتی اصطلاح جدیدی است که در چند سال اخیر مطرح شده است. بر این اساس مولفه های کلی اقتصاد مقاومتی نیز مطرح شده است. به عنوان مثال می توان به سیاست های ۲۴ گانه اقتصاد مقاومتی اشاره کرد. یکی از روش های عملیاتی نمودن این سیاست ها، شناسایی مولفه های اقتصاد مقاومتی در هر نهاد یا ارگان با توجه به وظایف و ماموریت های آنها می باشد.

از شاخص های بارز اقتصاد مقاومتی ایجاد امنیت و ثبات در اقتصاد و عدم تزلزل در برابر فشارهای خارجی اقتصادی می باشد.

بی شک مهمترین روش برای پیاده سازی و معرفی این سبک به جامعه، برنامه ریزی و عمل به آن است. این در حالی است که شهرداری ها ماموریت ها و وظایف گسترده و متنوعی را بر عهده دارند. این ماموریت ها و وظایف در قالب پروژه های بودجه عمرانی و جاری در شهر انجام می شوند که اجرای آن ها به طور مستقیم و غیر مستقیم در تحقق اقتصاد مقاومتی نقش قابل توجهی دارد. از این رو، می توان مساله اصلی که در بالا ذکر شد را با برنامه ریزی و تطابق وظایف و ماموریت های شهرداری با سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی تا حدودی حل نمود. بنابراین مساله دوم را می توان این گونه مطرح نمود که کدامیک از ماموریت ها و برنامه های شهرداری ها، مطابق با سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی است. به عبارتی دیگر، مولفه های اقتصاد مقاومتی در حوزه شهرداری ها کدامند؟ در این راستا باید تطابق ماموریت ها و وظایف شهرداری ها با سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی، بررسی، مقایسه و تحلیل شود و در نتیجه مولفه های اقتصاد مقاومتی در حوزه شهرداری ها استخراج شود. اما آنچه در حال حاضر مساله اصلی است، نحوه اولویت بندی مولفه های استخراجی است. به عبارتی دیگر، رفع ابهام در انجام این مولفه ها و هم چنین اولویت بندی آنها مهم ترین مساله ای است که در این پژوهش دنبال می شود.

با توجه به اینکه شهرداری ها ارتباط مستقیم با معیشت مردم یک جامعه دارند و از این لحاظ نقش حیاتی در اقتصاد دارند. از این رو، در شرایط حاکم بر جامعه ایران و موقعیت حساس شهرداری ها، ضروری است تا مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری ها تعیین و جهت اجرایی کردن و برنامه ریزی در خصوص فعالیت های آتی شهرداری ها، این مولفه ها به شیوه مناسب اولویت بندی شوند.

از سوی دیگر، از مشکلات اساسی در اقتصاد ایران، نداشتن الگویی مناسب برای رشد و توسعه اقتصادی است. سیاست های اقتصاد مقاومتی می تواند یکی از بهترین الگوها در شرایط فعلی باشد. بر این اساس، هر سازمان باید برنامه ها و ماموریت های خود را در راستای این الگو پیش ببرد. یکی از سازمان های مهم و برجسته در پیشبرد اقتصاد ایران، شهرداری ها می باشند. بنابراین مساله اول، منطبق کردن برنامه های شهرداری ها مطابق با سیاست های اقتصاد مقاومتی است و مساله دوم، اولویت بندی مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری ها می باشد.

۲- ادبیات موضوع

۱- ۲- مبانی نظری پژوهش

در این پژوهش، ابتدا مفهوم اقتصاد مقاومتی مورد بررسی قرار می گیرد و پس از آن به بررسی مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز مطابق با سیاست های ابلاغی اقتصاد مقاومتی پرداخته می شود.

۱-۱-۲- تعاریف اقتصاد مقاومتی

برای تعریف اقتصاد مقاومتی ابتدا باید تعریفی از مقاومت مورد بررسی قرار گیرد. برخی در معنای واژه مقاومت در عرصه های کلان آن را داشتن قدرت بازدارندگی در مورد هجمه ها تعبیر کرده اند. اما آنچه پیش از هر چیز از این تعبیر به ذهن متبادر می شود این است که مقاومت به معنای ایستادگی در زمان هجمه ای است که شرایط، فرد و یا ترفندی خاص به ظرفی تحمیل می کند. با توجه به این تعبیر به راحتی می شود پی برد که کشور ما با معنای مقاومت از هر نوع آن بیگانه نیست. در اسلام معنای مقاومت همواره با استشهاد و جهاد آمیخته و قرار گرفتن این فرهنگ ها بر ظرف هویت ایرانی در زمان جنگ تحمیلی نسخه ای کامل و انسانی را از یک اقتصاد مردمی و دینی اگر چه مهجور اما زنده و مقاومتی را به نمایش گذاشت. لذا این امر برای نظام و مردم ما امری بیگانه نیست و نیازی به خلق آنچه که در گذشته نبوده است برای تحققش نداریم. اما مهم ترین وجوه اثباتی و ایجابی گفتمان مقاومت که در مرکز این گفتمان قرار دارد، عبارت است از عدالت خواهی و حق طلبی، اسلام خواهی، صلح طلبی، عزت طلبی و اقتدار، استقلال طلبی، آزادی خواهی، معنویت گرایی، حکمت و عقلانیت گرایی، مصلحت گرایی و آرمان گرایی و واقع بینی (شکل شماره ۱). به هر جهت، مؤلفه های مذکور گفتمان مقاومت را به عنوان یک نوع گفتمان آرمان گرایی و واقع بینانه مطرح می کند، زیرا آرمان هایی در این گفتمان هست و همزمان به یک واقعیت هایی هم توجه می شود [۱].

شکل ۱- عناصر اصلی گفتمان مقاومتی

۱-۱-۲- تبیین و تعریف علمی از اقتصاد مقاومتی

اقتصاد مقاومتی را می توان چهارگونه تعریف کرد و چهار الگو از آن یا ترکیبی از همه آن ها را در کشور به عنوان پروژه هایی ملی پیگیری کرد [۲].

- ✓ **اقتصاد موازی**^۱: تعریف اول از اقتصاد مقاومتی به مثابه «اقتصاد موازی» است؛ یعنی همان طور که انقلاب اسلامی با توجه به نیاز خود به نهادهایی با روحیه و عملکرد انقلابی، اقدام به تاسیس نهادهایی مانند کمیته امداد، جهاد سازندگی، سپاه پاسداران و بنیاد مسکن کرد، امروز نیز بایستی برای تامین اهداف انقلاب، این پروژه را ادامه داده و تکمیل کند؛ چرا که انقلاب اسلامی به اقتصاد مقاومتی و به نهادهای مقاومتی در اقتصاد نیاز دارد که چه بسا ماهیتا از عهده نهادهای رسمی اقتصادی بر نمی آید. پس باید نهادهایی موازی برای این کار ویژه ایجاد کند؛ یعنی ما در کشورمان به «اقتصاد پریم» نیاز داریم.
- ✓ **اقتصاد ترمیمی**^۲: تعریف دوم از اقتصاد مقاومتی عبارت از اقتصادی است که در پی «مقاوم سازی»، «آسیب زدایی»، «خلل گیری» و «ترمیم» ساختارها و نهادهای فرسوده و ناکارآمد موجود اقتصادی است. یعنی اگر در رویکرد قبلی می گفتیم که فلان نهاد نمی تواند انتظارات ما را برآورده کند، در رویکرد جدید به دنبال آن هستیم که با بازتعریف سیاست های نهادهای موجود، کاری کنیم که انتظارات ما را برآورند.
- ✓ **اقتصاد دفاعی**^۳: تعریف سوم از اقتصاد مقاومتی، متوجه «هجمه شناسی»، «آفندشناسی» و «پدافندشناسی» ما در برابر آن هجمه است. یعنی ما باید ابتدا بررسی کنیم که مخالفان ما حمله به اقتصاد ایران و اخلاص در آن را چگونه و با چه ابزارهایی صورت می دهند. بنابراین وقتی به اقتصاد مقاومتی دست یافته ایم که ابزارها و شیوه های هجمه دشمن را پیشاپیش شناخته باشیم و بر اساس آنها استراتژی مقاومت خود را علیه آنان تدوین و اجرا کنیم. بدیهی است تا آفند دشمن شناخته نشود، مقاومت متناسب با آن نیز طراحی و اجرا نخواهد شد.
- ✓ **اقتصاد الگو**^۴: چهارمین تعریف نیز این است که اساسا اقتصاد مقاومتی یک رویکرد کوتاه مدت سلبی و اقدامی صرفا پدافندی نیست؛ بر خلاف سه تعریف قبلی که اقتصاد مقاومتی را یا پدافندی یا کوتاه مدت می دانستند، این رویکرد چشم اندازی کلان به اقتصاد جمهوری اسلامی ایران دارد و یک اقدام بلندمدت را شامل می شود. این تعریف هم که به نظر می رسد دور از دیدگاه های رهبر معظم انقلاب نیست، رویکردی ایجابی و دوراندیشانه دارد. در این رویکرد، ما در پی «اقتصاد ایده آلی» هستیم که هم اسلامی باشد و هم ما را به جایگاه اقتصاد اول منطقه برساند؛ اقتصادی که برای جهان اسلام الهام بخش و کارآمد بوده و زمینه ساز تشکیل «تمدن بزرگ اسلامی» باشد. بدین معنا اساساً در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، یکی از مولفه های مهم الگو می باید متضمن مقاومت و تحقق آن باشد. در این مقوله است که اقتصاد مقاومتی مشتمل بر اقتصاد کارآفرینی و ریسک پذیری و نوآوری می شود.

۱-۱-۲- مفهوم اقتصاد مقاومتی از دیدگاه مقام معظم رهبری

همواره در چنین شرایط سختی رهبر فرزانه انقلاب اسلامی با اشراف کامل به امور داخلی و فضای بین المللی تبیین گر بهترین راه و مسیر نجات بخش بوده اند. رهبر معظم انقلاب بر لزوم ایجاد یک «اقتصاد مقاومتی» برای تبدیل تهدید تحریم ها به یک فرصت تاریخی تاکید کردند. در واقع می توان طرح کلید واژه اقتصاد مقاومتی در چنین شرایطی از سوی رهبری انقلاب اسلامی را یک رهنمود تاریخی و بی نظیر دانست. گذر از واژگانی همچون مقاومت اقتصادی و اقتصاد حمایتی در این شرایط مهلک و حرکت به سوی اقتصادی مقاومتی با توجه به دانش های نو بنیاد می تواند ملت ایران را در قبال هرگونه ضربه ای بیمه نماید. اقتصاد مقاومتی مطرح شده از سوی رهبر فرزانه انقلاب، به معنی شناسایی حوزه های فشار دشمن و افزایش تلاش برای کنترل و خنثی سازی این فشارها در کنار مدیریت و برنامه ریزی برای تبدیل تهدید ها به فرصت در صورت تحقق، سرعت

^۱Parallel economy

^۲Restorative economy

^۳Defense economics

^۴الگوهای اقتصادی

واکنش کشور را در برابر هرگونه حمله اقتصادی فزونی می بخشد و حتی می تواند ضربات مهلکی را به تروریسم مالی دنیا به رهبری آمریکا وارد نماید. اقتصاد مقاومتی به معنای اقتصادی مردمی و ایستادگی مردم در قبال فشارها ملزوم تبدیل این بحث به گفتمان رایج در دانشگاه ها، مراکز علمی و مجامع مذهبی است. با این حال، مقام معظم رهبری در بیانات خود در دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت، مفهوم اقتصاد مقاومتی را چنین تعریف فرمودند که:

"اقتصاد مقاومتی معنایش این است که ما یک اقتصادی داشته باشیم که هم روند رو به رشد اقتصادی در کشور محفوظ بماند، هم آسیب پذیری اش کاهش پیدا کند. یعنی وضع اقتصادی کشور و نظام اقتصادی جوری باشد که در مقابل ترفندهای دشمنان که همیشگی و به شکل های مختلف خواهد بود، کمتر آسیب ببیند و اختلال پیدا کند. یکی از شرایطش، استفاده از همه ی ظرفیت های دولتی و مردمی است؛ هم از فکرها و اندیشه ها و راهکارهایی که صاحب نظران می دهند، استفاده کنید، هم از سرمایه ها استفاده شود" [۳].

برای توضیح بیشتر می توان گفت اقتصاد مقاومتی واژه ای ترکیبی از دو کلمه اقتصاد و مقاومت است. کلمه اقتصاد در لغت به معنای میانه روی است ولی در اینجا معنای اصطلاحی آن مورد نظر است که یک نوع دانش و یا نظامی است که به رفتارهای انسان و وضعیت های بهینه زندگی او در زمینه های تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات و امکانات رفاهی می پردازد. مقاومت از ریشه «قوم» و از باب مفاعله است و مفاهیمی مانند قوام، قیام، استقامت، مستقیم و قیمت، هم از این ماده اشتقاق یافته اند. باب مفاعله وقتی استعمال می شود که بری فعل طرف دیگری هم وجود داشته باشد، مانند مکاتبه که در معنای عمل نوشتن میان دو نفر به کار می رود. بر این اساس اقتصاد مقاومتی، به معنای یک نوع اقتصادی است که اولاً در ساخت درونی خودش برخوردار از قوام باشد و ثانیاً در مقابل تهدیدات بیرونی نیز قدرت ایستادگی و پایداری داشته باشد [۴].

۱-۱-۳- تعابیر مختلف از مفهوم اقتصاد مقاومتی با توجه به دیدگاه صاحب نظران

با توجه به اینکه مفهوم اقتصاد مقاومتی مفهومی نو و بدیع است؛ تعابیر مختلفی از آن صورت گرفته است که در ادامه به برخی از این تعاریف پرداخته شده است [۳]، [۴]، [۵]، [۶]، [۱۷].

- اقتصاد مقاومتی یعنی، شکستن مقاومت دشمن با طراحی ها و برنامه سازی های دقیق و کارآمد در حوزه اقتصاد و مدیریت اقتصادی.
- اقتصاد مقاومتی یعنی، تشخیص حوزه های فشار و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی اثر کردن و در شرایط آرمانی
- تبدیل چنین فشارهایی به فرصت، که قطعاً باور و مشارکت همگانی و اعمال مدیریت عقلایی و مدبرانه پیش شرط چنین موضوعی است، اقتصاد مقاومتی کاهش وابستگی ها و تاکید روی مزیت های تولید داخل و تلاش برای خوداتکایی است.
- واژه اقتصاد مقاومتی بر این موضوع دلالت می کند که فشارها و ضربه های اقتصادی از سوی نیروهای متخاصم سد راه پیشرفت جامعه است که باید بر آن غلبه کرد. تقسیم می شود که در راس فشار خارجی تحریم اقتصادی و در بخش داخلی نیز فشار همه نیروهایی که زمینه و بستر مناسب را برای تحقق اهداف سیاستهای فشار خارجی ها فراهم می کنند، وجود دارد.
- اقتصاد مقاومتی، اقتصادی است که قابلیت و ظرفیت آسیب ناپذیری در نظام پولی و صادرات و واردات و تولید و مصرف در برابر تحریم ها و فشارهای خارجی و خرابکاری داخلی داشته باشد.
- اقتصاد مقاومتی، اقتصادی است که بتواند ضمن قوامیت برای جامعه، هرگونه فشار و بحران های داخلی و بیرونی را به سادگی پشت سر بگذارد و با قدرت، اقتصاد پویا و شکوفایی را به نمایش بگذارد و بامقابله با هر بحرانی اجازه ندهد استقلال جامعه با خطر مواجه شود.
- واژه اقتصاد مقاومتی بر این موضوع دلالت می کند که فشارها و ضربه های اقتصادی از سوی نیروهای دشمن سد راه پیشرفت جامعه است که باید بر آن غلبه کرد. برای درک مفهوم اقتصاد مقاومتی اول باید فهم درستی از اقتصاد ملی و همچنین فضای اقتصاد جهانی و به دنبال آن شدت فشاری که نظام سلطه استکبار و غرب به جمهوری اسلامی آورده است، به دست آوریم.

- اقتصاد مقاومتی، اقتصادی است که بتواند ضمن قوامیت برای جامعه، هرگونه فشار و بحران های داخلی و بیرونی را به سادگی پشت سر بگذارد و با قدرت، اقتصاد پویا و شکوفایی را به نمایش بگذارد و با مقابله با هر بحرانی اجازه ندهد استقلال جامعه با خطر مواجه شود.
- اقتصاد مقاومتی در چارچوب جنگ نرم و پدافند غیرعامل تعریف می شود؛ زیرا این امکان را جامعه اسلامی می دهد تا اقتصاد یعنی ستون اصلی جامعه را به گونه ای بازسازی کند که هیچ عامل بیرونی و فشاری نتواند آسیبی به آن وارد سازد. واژه اقتصاد مقاومتی که رهبری بر آن تاکید دارند بر این موضوع دلالت می کند که اقتصاد اسلامی در جامعه ایرانی به عنوان ام القرای اسلام می بایست به چنان جایگاهی از قدرت برسد که فشارها و ضربه های اقتصادی از سوی نیروهای متخاصم را سد کند و اجازه ندهد تا تاثیرات منفی بر جامعه بگذارد.
- اقتصاد مقاومتی، گفتمان و الگوی اقتصادی است که ضمن مقاوم سازی و تقویت اقتصاد ملی در برابر تهدیدها، توان تحریم شکنی با رویکرد عقب راندن نظام سلطه را داشته باشد و در عین حال پیشرو، فرصت ساز، مولد، درونزا و برون گرا باشد.

۱-۲- نقش شهرداری ها در مسیر اقتصاد مقاومتی

یکی از خصوصیات اصلی اقتصاد مقاومتی این است که این الگوی اقتصادی تنها از طریق عموم تحقق می یابد و نه از طریق دولت. به همین دلیل شهرداری نقش بسیار مهمی در حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه یا همان اعتماد عمومی ایفا می کند. بنابراین، یکی از مهم ترین نهادهای موثر در تحقق اقتصاد مقاومتی، شهرداری ها می باشند.

۱-۳- مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز

به طور کلی، وظایف و ماموریت های شهرداری ها را می توان به ۸ حوزه اصلی خدمات شهری (نظافت، شادابی و امنیت و غیره)، فنی و عمرانی (تامین زیر ساخت های شهری)، برنامه ریزی، مالی و اداری، اقتصادی و سرمایه گذاری (توسعه اقتصاد شهر و شهرداری)، فرهنگی و امور اجتماعی (فرهنگ سازی و ترویج هنجارهای مناسب)، حمل و نقل و ترافیک شهری (عبور و مرور روان، کاهش آلودگی و مصرف سوخت و غیره) و معماری و شهرسازی (مناسب با شرایط اجتماعی، فرهنگی و اقلیمی و غیره) تقسیم نمود [۷]. بر این اساس و با توجه به مفهوم توسعه پایدار شهری و سیاست های اقتصاد مقاومتی می توان مولفه های اصلی را تعیین نمود. به عبارت دیگر، استخراج مولفه های اقتصاد مقاومتی با توجه به وظایف و ماموریت های شهرداری شیراز و بر اساس سیاست های ۲۴ گانه و همچنین اولویت بندی آن ها، موضوعی است که در این پژوهش دنبال می شود. لازم به توضیح است که وظایف و ماموریت شهرداری شیراز با استفاده از اساسنامه، دستورالعمل ها، آیین نامه معاملات و سایر مستنداتی که در حوزه شهرداری شیراز وجود دارد، استخراج شد. [۸]، [۹]. در جدول ۱ مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز با مقایسه سیاست های ۲۴ گانه و وظایف و فعالیت های شهرداری شیراز، نشان داده شده است.

جدول ۱- مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز

ردیف	مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز	سیاست های ۲۴ گانه اقتصاد مقاومتی
۱	بهبود و توسعه اقتصاد شهری	بند ۱
۲	توسعه منابع درآمدهای پایدار	بندهای ۹ و ۱۷

۳	مدیریت منابع و صرفه جویی در هزینه ها	بندهای ۸ و ۱۶
۴	توسعه مشارکت های شهروندان در طرح های اقتصادی	بند ۱
۵	توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری های نوین	بندهای ۲، ۳، ۸ و ۱۶
۶	استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	بند ۲
۷	رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه ها در مناطق شهری	بندهای ۴ و ۵
۸	رعایت دستورالعمل های اقتصادی، مالی و معاملاتی شهرداری	بندهای ۹ و ۱۹

۱-۴- تکنیک تاپسیس

روش تاپسیس در سال ۱۹۸۱ توسط هوانگ^۵ و یون^۶ ارائه شد. در این روش m گزینه به وسیله n شاخص مورد ارزیابی قرار می گیرد. هر مسئله را می توان به عنوان یک سیستم هندسی شامل m نقطه در یک فضای n بعدی در نظر گرفت. [۱۰]. در این تکنیک فاصله یک گزینه از نقطه ایده آل مثبت (A_i^+)، فاصله آن از نقطه ایده آل منفی (A_i^-) در نظر گرفته می شود. گزینه انتخابی باید کم ترین فاصله را از ایده آل مثبت و بیشترین فاصله را از ایده آل منفی داشته باشد. مفروضات این روش به قرار زیر است: [۱۱].

الف) مطلوبیت هر شاخص باید به طور یکنواخت افزایش یا کاهشی باشد. بدان صورت که بهترین ارزش موجود از یک شاخص، نشان دهنده حالت ایده آل مثبت و بدترین ارزش موجود، مشخص کننده ایده آل منفی است.
ب) فاصله از یک گزینه ایده آل مثبت یا ایده آل منفی ممکن است به صورت فاصله اقلیدسی (از توان دوم) و یا به صورت مجموع قدرمطلق از فواصل خطی (فواصل بلوکی) محاسبه شود، که این امر بستگی به نرخ تبادل و جایگزینی بین شاخص ها دارد.

۱-۲- پیشینه پژوهش

پژوهش های مختلفی در زمینه اقتصاد مقاومتی به صورت کلی انجام شده است؛ اما پژوهشی که به اولویت بندی مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز پرداخته شده باشد، انجام نشده است. در ادامه به تشریح برخی از پژوهش ها که ارتباط نزدیک تری با موضوع این پژوهش دارد، پرداخته می شود.

^۵Hwang

^۶Yoon

۱-۲-۱- پیشینه داخلی

اکثر پژوهش‌های داخلی در خصوص موضوع مفهوم‌سازی اقتصاد مقاومتی و سیاست‌های ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری است و تعداد اندکی از پژوهش‌ها در حوزه‌های دیگر به اولویت‌بندی مولفه‌های اقتصاد مقاومتی پرداختند. از این رو، در ادامه برخی از مهم‌ترین پژوهش‌های صورت گرفته در ایران که ارتباط بیشتری با پژوهش حاضر دارند، تشریح می‌شوند. میر معزی در پژوهشی با عنوان اقتصاد مقاومتی و ملزومات آن، با استناد به بیانات مقام معظم رهبری، درصدد ارائه تفسیری روشن از اقتصاد مقاومتی برآمده است. فرضیه پژوهش این است که از دیدگاه مقام معظم رهبری، اقتصاد مقاومتی شکل خاصی از نظام اقتصادی اسلام است که در وضعیت حمله همه‌جانبه اقتصادی دشمن که کیان نظام اسلامی را به خطر می‌اندازد، پدید می‌آید. [۳].

محمدی‌مقدم و علی‌پور، در پژوهشی با عنوان مفهوم‌شناسی اقتصاد مقاومتی در بیانات مقام معظم رهبری، با استفاده از روش تحلیل محتوا به مفهوم‌شناسی و بررسی ابعاد اقتصاد مقاومتی پرداخته‌اند. [۴].

عباس آباد عربی و همکاران، در پژوهشی با عنوان مدل مفهومی اقتصاد مقاومتی با تأکید بر الگوی چابکی سازمان‌ها، پس از بررسی ضرورت، چابک‌سازی سازمان‌ها برای دستیابی به سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و با توجه به ادبیات اقتصاد مقاومتی و چابکی، ابعاد اقتصاد مقاومتی چابک را پیشنهاد کرده‌اند. [۱۲].

فشاری و پور غفار، در پژوهشی با عنوان بررسی و تبیین الگوی اقتصاد مقاومتی در اقتصاد ایران، به تعریف و بیان مفهومی اقتصاد مقاومتی و همچنین تبیین شاخص‌ها و مولفه‌های آن، راه‌کارهایی برای ترویج فرهنگ اقتصاد مقاومتی و مقابله با تحریم‌ها و همچنین تقویت توان و ظرفیت تولید داخلی پرداخته‌اند. [۱۳].

علی‌نیا، در پژوهشی به توصیف مولفه‌های اقتصاد مقاومتی در شهر اسلامی پرداخته است. در این پژوهش، مفهوم اقتصاد مقاومتی و رابطه آن با اقتصاد شهری و مدیریت شهر اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است و در نهایت مولفه‌های اقتصاد مقاومتی یک شهر اسلامی معرفی شده است. مشارکت آحاد جامعه در فعالیتهای اقتصادی، مدیریت مصرف، فسادزدایی، برقراری عدالت اجتماعی و تعاون، مولفه‌های مورد نظر این پژوهش برای اقتصاد مقاومتی در یک شهر اسلامی است. [۱۴].

خوانساری و قلیچ، به اولویت‌بندی عوامل موثر بر تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی پرداخته‌اند. آنها ابتدا عوامل موثر را از طریق ادبیات پژوهش و مصاحبه با نخبگان شناسایی کردند و سپس با استفاده از روش تاپسیس عوامل مزبور را اولویت‌بندی کردند. نتایج پژوهش نشان داد که شفافیت و سلامت نظام بانکی و پایین بودن فساد مالی، استقرار نظام اعتبارسنجی مشتریان و پایین بودن سطح مطالبات معوق در نظام بانکی از مهمترین عوامل موثر بر تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی کشور به حساب می‌آید. [۱۵].

یارمحمدی و همکاران، در پژوهشی به شناسایی و اولویت‌بندی معیارهای تامین مالی مطلوب در بازار سرمایه اسلامی از منظر اقتصاد مقاومتی پرداختند. در این پژوهش بر اساس ادبیات موضوع، معیارهای تامین مالی مطلوب در بازار سرمایه اسلامی از منظر اقتصاد مقاومتی در ۳۱ معیار خلاصه شد و از طریق نظر خبرگان دسته‌بندی شدند و با تهیه پرسشنامه در اختیار جامعه آماری قرار گرفت. پس از آن با روش تاپسیس مولفه‌ها اولویت‌بندی شدند. نتایج نشان داد که ریسک و بازدهی برای سرمایه‌گذاران از اهمیت بالاتری نسبت به سایر مولفه‌ها برخوردار است. [۱۶].

۱-۲-۲- پیشینه خارجی

با توجه به اینکه موضوع اقتصاد مقاومتی اولین بار توسط مقام معظم رهبری مطرح شد، موضوعی ملی است و این موضوع در پژوهش‌های خارجی دیده نمی‌شود. با این حال در ادامه به پژوهش‌هایی که ارتباط نزدیکی با پژوهش حاضر دارند اشاره می‌شود:

افشار^۷ در پژوهشی به بررسی خطر تحریم ها و مدیریت اقتصاد مقاومتی در ایران پرداخته است. هدف این پژوهش بررسی مولفه های اصلی اقتصاد مقاومتی جهت خنثی کردن خطر تحریم ها است. بدین منظور اقتصاد مقاومتی به لحاظ مفهومی واکاوی شده و سه مولفه اصلی برای مقابله با تحریم ها که مطابق با اقتصاد مقاومتی است، پیشنهاد شده است: سیاست گذاری صحیح، اصلاح بودجه (بودجه ای که متکی بر درآمدهای نفتی نباشد) و سرمایه گذاری بر روی دانش و دانشمندان. [۱۷].

دولت آبادی^۸ در پژوهشی به بررسی تأثیر دولت و اقتصاد مقاومتی بر خرید کالاهای ایرانی پرداخته است. این مطالعه کاربردی مبتنی بر مدل سازی معادلات ساختاری بوده است. با استفاده از ادبیات، یک پرسشنامه تهیه شد که اعتبار آن توسط کارشناسان دانشگاه تایید شد. جمعیت این مطالعه شامل تولید کنندگان لوازم خانگی بوده است. بدین منظور ۱۱۰ پرسشنامه به طور تصادفی توزیع شده که ۹۳ مورد آن بازگشت گردید. داده های جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار پی ال اس تجزیه و تحلیل شدند. یافته های این پژوهش نشان می دهد که دولت و اقتصاد مقاومتی تأثیر قابل توجهی در خرید کالاهای ایرانی دارند. [۱۸].

قلایی^۹ در پژوهشی به بررسی و تعیین شاخص هایی جهت ارزیابی میزان مقاومت اقتصاد ایران در سطح بین الملل پرداخته است. به عبارت دیگر، وضعیت اقتصادی ایران با توجه به شاخص های بین المللی که با سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی مرتبط هستند، مورد بررسی قرار گرفته است. بدین منظور، با استفاده از روش تحلیل منطقی، ارزیابی اطلاعات آماری و سری زمانی و نیز معرفی شاخص "اقتصاد مقاومتی" و با ترکیب این شاخص ها، نرخ مقاومت اقتصاد ایران مشخص شده است. در این مطالعه ۵ شاخص بین المللی کارآفرینی، اقتصاد مبتنی بر دانش، نوآوری، رقابت پذیری و شفافیت اقتصادی استفاده شده است. نتایج نشان داد که به طور کلی مقاومت اقتصاد در ایران مطلوب نیست و لازم است که سبک مدیریتی اقتصاد کشور مورد بازنگری قرار گیرد. [۲۰].

ال زاین^{۱۰} در پژوهشی به بررسی تأثیر به کارگیری اقتصاد مقاومتی در بخش کشاورزی در فلسطین پرداخته است. در این پژوهش ضمن الگو قرار دادن اقتصاد مقاومتی در شرایط تحریم، مولفه های موثر بر رشد و توسعه بخش کشاورزی مورد توجه قرار گرفته است. نتایج این پژوهش نشان می دهد که برای رهایی از وضعیت موجود در بخش کشاورزی، چاره ای جز به کارگیری مولفه های یک اقتصاد مقاوم نیست و تنها از این طریق می توان بخش کشاورزی را در مقابل تحریم ها مقاوم کرد. بدین منظور رابطه بین سرمایه در این بخش و توجه همه جانبه به کارگران به عنوان یک رابطه دوسویه، مهمترین مولفه اقتصاد مقاومتی در بخش کشاورزی است. [۲۱].

پوروالجال^{۱۱} در پژوهشی به بررسی موضوع سیاست جمعیت و ارتباط آن با اقتصاد مقاومتی پرداخته است. در این پژوهش وضعیت موجود جمعیت ایران مورد بررسی قرار گرفته است و سیاست رشد جمعیت نسبت به سال های قبل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در نهایت نتایج این پژوهش نشان می دهد که یکی از مولفه های اصلی اقتصاد مقاومتی توجه به سیاست جدید در افزایش و رشد نرخ جمعیت است. به گونه ای که این دو لازم و ملزوم یکدیگر می باشند. [۲۲].

^۷Afshar

^۸Dolatabadi

^۹Ghalaei

^{۱۰}el Zein

^{۱۱}Poorolajal

منتظر و حسین^{۱۲} به بررسی اقتصاد مقاومتی در حقوق بین الملل پرداختند. در این پژوهش، ابتدا بررسی مختصری از تعاریف اقتصاد مقاومتی و پیامدهای آن ارائه شده است. سپس نقش اقتصاد مقاومتی در شرایط داخلی و در حقوق بین الملل مورد بررسی قرار گرفته و چالش هایی را که در پذیرش اقتصاد مقاومتی از منظر حقوق بین الملل وجود دارد مورد بحث قرار گرفته است. نتایج این مطالعه نشان داد که استراتژی های مناسب برای مقابله با تحریم ها و اثرات آن ها، ایجاد یک اقتصاد مقاومتی، ایجاد موافقت نامه های تجاری با سازمان ها و موسسات و افزایش ظرفیت داخلی می تواند تهدیدها را به فرصت ها تبدیل کند. [۲۳].

۱- روش تحقیق

۲-۱- پرسش های پژوهش

پرسش اساسی که در این پژوهش دنبال می شود مربوط به تعیین مهم ترین مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز و به دنبال آن تعیین اولویت ها به عنوان پرسش پژوهش مطرح می شود. بنابراین دو پرسش اصلی در این پژوهش به شرح زیر است:

- پرسش اول) مهم ترین مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز کدامند؟
پرسش دوم) اولویت بندی مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز چگونه است؟

۲-۲- نوع و روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر مکان تحقیق، کتابخانه ای و از نظر نحوه گردآوری اطلاعات، توصیفی و پیمایشی است و طی چهار گام انجام می شود: استخراج مولفه های اقتصاد مقاومتی از طریق منابع کتابخانه ای، پالایش مولفه ها توسط خبرگان، جمع آوری نظر صاحب نظران از طریق پرسشنامه و در نهایت، اولویت بندی مولفه ها.

۲-۳- جامعه آماری، قلمرو زمانی و روش نمونه گیری

از آنجایی که انتظار می رود، موضوع مولفه های اقتصاد مقاومتی بر طیف وسیعی از جامعه اثرگذار باشد، با کسب مشورت از افراد ذیصلاح، جامعه آماری مناسب برای انجام پیمایش را استادان متخصص در امور مالی و اقتصادی (که از سوابق تحقیقاتی و علمی در امور اقتصاد مقاومتی برخوردار باشند) و هم چنین مدیران و کارشناسان متخصص در حوزه اقتصادی و شهرداری تشکیل می دهد. از آنجا که دسترسی به تمامی شهرداری ها و استفاده از نظرات آن ها وجود ندارد و یا بسیار مشکل است، شهرداری شیراز به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته می شود. جهت تعیین تعداد نمونه از فرمول کوکران استفاده خواهد شد و

برای ارسال پرسشنامه از روش نمونه در دسترس بهره گرفته می شود. از آنجایی که روش پیمایشی (توزیع پرسشنامه) در این پژوهش مورد استفاده قرار می گیرد، دوره خاصی در بر نمی گیرد و قلمرو زمانی این پژوهش محدود به مقطع زمانی خاصی نیست.

۲-۴- روش گردآوری و ابزار تجزیه و تحلیل داده ها

در این پژوهش برای جمع آوری داده ها و اطلاعات، از روش کتابخانه ای و پرسشنامه استفاده شد. بدین منظور برای نگارش و جمع آوری اطلاعات مورد نیاز بخش مبانی نظری به گونه عمده از مجلات تخصصی داخلی و خارجی استفاده شد. در خصوص مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز ابتدا از منابع کتابخانه ای، سپس از نظر خبرگان و در نهایت از ابزار پرسشنامه (دستی و تحت وب) استفاده شد. همچنین، در این پژوهش از نرم افزار Excel، SPSS، TOPSIS SOLVER برای تجزیه و تحلیل داده های خام و داده های جمع آوری شده از طریق پرسشنامه، استفاده شد.

۲-۵- طراحی پرسشنامه و روایی و پایایی آن

در این پژوهش، ابتدا مولفه های اقتصاد مقاومتی در حوزه شهرداری با استفاده از مطالعات کتابخانه ای و تطبیق آن با سیاست های ۲۴ گانه اقتصاد مقاومتی ابلاغ شده از سوی مقام معظم رهبری، استخراج شد و سپس با توجه به نظر خبرگان و همچنین شرایط و محیط شهرداری شیراز از طریق پرسشنامه، در معرض نظرسنجی قرار گرفت. از این رو، سنجه های پرسشنامه در قالب ۸ مولفه اقتصادی طبقه بندی شدند. در واقع، همانطور که در فصل دوم در قسمت مبانی نظری توضیح داده شد، وظایف و ماموریت های شهرداری ها را می توان به ۸ حوزه اصلی خدمات شهری (نظافت، شادابی و امنیت و غیره)، فنی و عمرانی (تامین زیر ساخت های شهری)، برنامه ریزی، مالی و اداری، اقتصادی و سرمایه گذاری (توسعه اقتصاد شهر و شهرداری)، فرهنگی و امور اجتماعی (فرهنگ سازی و ترویج هنجارهای مناسب)، حمل و نقل و ترافیک شهری (عبور و مرور روان، کاهش آلودگی و مصرف سوخت و غیره) و معماری و شهرسازی (مناسب با شرایط اجتماعی، فرهنگی و اقلیمی و غیره) تقسیم نمود. در نتیجه، استخراج مولفه های اقتصاد مقاومتی با توجه به وظایف و ماموریت های شهرداری و بر اساس سیاست های ۲۴ گانه و همچنین اولویت بندی آنها موضوعی است که در این پژوهش دنبال می شود. بخش اول مربوط به شناسایی مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز است که با مقایسه سیاست های ۲۴ گانه و وظایف و فعالیت های شهرداری شیراز، این مولفه ها به شرح جدول ۲ انتخاب شده اند:

جدول ۲: مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز

ردیف	مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز	سیاست های ۲۴ گانه اقتصاد مقاومتی
۱	بهبود و توسعه اقتصاد شهری	بند ۱
۲	توسعه منابع درآمدهای پایدار	بندهای ۹ و ۱۷
۳	مدیریت منابع و صرفه جویی در هزینه ها	بندهای ۸ و ۱۶
۴	توسعه مشارکت های شهروندان در طرح های اقتصادی	بند ۱
۵	توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری های نوین	بندهای ۲، ۳، ۸ و ۱۶
۶	استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	بند ۲

۷	رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه‌ها در مناطق شهری	بندهای ۴ و ۵
۸	رعایت دستورالعمل‌های اقتصادی، مالی و معاملاتی شهرداری	بندهای ۹ و ۱۹

پس از تعیین مولفه‌های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز که از طریق مبانی نظری و مطالعات کتابخانه‌ای استخراج شدند، به منظور ارزیابی روایی محتوا، از شاخص لاوشه^۳ و از منظر خبرگان (استادان متخصص در امور مالی و اقتصادی و هم-چنین مدیران شهرداری با مدرک کارشناسی ارشد به بالا در رشته‌های اقتصاد، مدیریت و حسابداری) مورد ارزیابی قرار گرفت. در این پژوهش، برای تعیین پایایی و ارزیابی هم‌سانی درونی پرسشنامه، از روش ضریب آلفای کرونباخ^۴ بهره گرفته شده است. در این پژوهش، مقدار آلفای کرونباخ برای ۷ مولفه مورد بررسی در پرسشنامه، به شرح جدول ۳ بدست آمد که با توجه به بالا بودن ضریب آلفای کرونباخ برای هر مولفه، پرسشنامه از قابلیت اعتماد لازم برخوردار است و مبین پایایی پرسشنامه است.

جدول ۳: ضریب آلفای کرونباخ	
مولفه‌ها	آلفای کرونباخ
بهبود و توسعه اقتصاد شهری	۰/۸۹
توسعه منابع درآمد‌های پایدار	۰/۹۳
مدیریت منابع و صرفه‌جویی در هزینه‌ها	۰/۷۸
توسعه مشارکت‌های شهروندان در طرح‌های اقتصادی	۰/۷۷
توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری‌های نوین	۰/۸۵
استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	۰/۹۶
رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه‌ها در مناطق شهری	۰/۷۶

۳- نتایج پژوهش

در این بخش ابتدا آمار توصیفی و فراوانی مربوط به اطلاعات عمومی پرسشنامه مورد بررسی قرار می‌گیرد. پس از آن داده‌ها از طریق آزمون‌های آماری استنباطی تجزیه و تحلیل می‌شوند و مولفه‌های اقتصاد مقاومتی از طریق تکنیک تاپسیس، اولویت‌بندی می‌شوند.

۳-۱- آمار توصیفی

از ۴۹۴ پرسش‌نامه ارسالی تعداد ۳۱۰ پاسخ قابل تحلیل دریافت شد. آمار توصیفی مربوط به خصوصیات فردی پاسخ‌دهندگان در جدول ۴ نشان داده شده است. نتایج به‌دست آمده از تحلیل توصیفی سؤال‌های عمومی پرسش‌نامه نشان می‌دهد از بین ۳۱۰ نفر پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه، ۲۰۷ نفر معادل ۶۶/۸ درصد را مردان و مابقی را زنان تشکیل می‌دهند. بیش‌ترین و کم‌ترین فراوانی سطح تحصیلات پاسخ‌دهندگان به ترتیب عبارت است از کارشناسی (۱۳۵ نفر) و دکتری (۷ نفر).

^۳Lawshe

^۴Cronbach Alpha

در این میان، رشته تحصیلی ۴۶ درصد از پاسخ دهندگان رشته ای به جز حسابداری، مدیریت و اقتصاد است. رشته تحصیلی اکثر این افراد مهندسی می باشد. سن ۴۴/۸ درصد از پاسخ دهندگان بین ۳۱ الی ۴۰ سال می باشد. همچنین، معادل ۲۹ درصد از پاسخ دهندگان، تجربه کاری کمتر از ۱۰ سال دارند.

جدول ۴- اطلاعات عمومی پرسش نامه

ردیف	شرح سؤال	فراوانی	درصد
	پرسش نامه های قابل تحلیل	۳۱۰	۱۰۰
۱	جنسیت	مرد زن	۶۶/۸ ۳۳/۲
۲	سطح تحصیلات	کاردانی کارشناسی کارشناسی ارشد دکتری	۲۳ ۴۴ ۳۱ ۲
۳	رشته تحصیلی	اقتصاد حسابداری مدیریت سایر	۱۵ ۲۲ ۱۷ ۴۶
۴	سن	۲۰-۳۰ سال ۳۱-۴۰ سال ۴۱-۵۰ سال ۵۱ سال به بالا	۲۵/۲ ۴۴/۸ ۱۸/۴ ۱۱/۶
۵	میزان تجربه مفید حرفه ای	کمتر از ۱۰ سال ۱۱-۱۵ سال ۱۶-۲۰ سال بیشتر از ۲۱ سال	۲۹ ۲۳/۹ ۲۰ ۲۷/۱

۳-۲- آمار استنباطی

در این بخش، مولفه های اقتصاد مقاومتی که از طریق مطالعات کتابخانه ای و نظر خبرگان به دست آمده است و در قالب پرسشنامه به صورت مقایسه زوجی در اختیار جامعه و نمونه آماری قرار گرفته است با استفاده از تکنیک تاپسیس، در قالب جداول ۵ تا ۹ تجزیه و تحلیل و اولویت بندی می شوند.

۳-۲-۱- تشکیل ماتریس تصمیم (جدول D)

ماتریس تصمیم حاصل از تحلیل پرسش نامه های دریافتی از پاسخ دهندگان در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵- ماتریس تصمیم

میانگین هندسی بر اساس ماتریس	رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه‌ها در مناطق شهری	استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	توسعه مشارکت‌های شهروندان در طرح‌های اقتصادی	توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری‌های نوین	توسعه منابع درآمدی پایدار	مدیریت منابع و صرفه‌جویی در هزینه‌ها	بهبود و توسعه اقتصاد شهری
رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه‌ها در مناطق شهری	۱	۱/۲۳۶	۱/۰۵۶	۱/۱۱۷	۰/۶۷۲	۰/۹۴۹	۰/۶۶۱
استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	۰/۸۰۹	۱	۰/۷۹۳	۰/۸۸۳	۰/۵۵۴	۰/۷۰۲	۰/۵۱۴
توسعه مشارکت‌های شهروندان در طرح‌های اقتصادی	۰/۹۴۳	۱/۲۶۱	۱	۰/۸۱۹	۰/۴۳۵	۰/۶۰۲	۰/۴۹۸
توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری‌های نوین	۰/۸۹۵	۱/۱۳۳	۱/۲۲۱	۱	۰/۴۴۱	۰/۷۹۱	۰/۶۱۰
توسعه منابع درآمدی پایدار	۱/۴۸۸	۱/۸۰۴	۱/۲۹۶	۱/۲۶۶	۱	۱/۳۸۴	۱/۴۱۰
مدیریت منابع و صرفه‌جویی در هزینه‌ها	۱/۰۵۴	۱/۴۲۴	۱/۶۶۱	۱/۲۶۵	۰/۷۲۳	۱	۰/۶۵۱
بهبود و توسعه اقتصاد شهری	۱/۵۱۴	۱/۹۴۶	۲/۰۰۷	۱/۶۴۰	۰/۷۱۴	۱/۵۳۷	۱
(εT^2)	۸/۹۶۱	۱۴/۴۶۵	۱۶/۲۹۸	۱۳/۱۲۴	۳/۱۷۵	۷/۶۵۹	۴/۷۳۱
$(\varepsilon T^2)^{0.5}$	۲/۹۹۴	۳/۸۰۳	۴/۰۳۷	۳/۶۲۳	۱/۷۸۲	۲/۷۶۸	۲/۱۷۵
εT	۷/۷۰۳	۹/۸۰۲	۱۰/۰۳۵	۸/۹۹۰	۴/۵۳۹	۶/۹۶۵	۵/۳۴۳

۴-۲-۲- نرمال کردن ماتریس تصمیم (جدول N)

بعد از محاسبه میانگین هندسی مولفه‌های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز و تشکیل ماتریس تصمیم، ماتریس نرمال شده (ماتریس N) محاسبه شد. نتایج ماتریس نرمال شده در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶- ماتریس نرمال شده

ماتریس نرمال شده N	رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه‌ها در مناطق شهری	استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	توسعه مشارکت‌های شهروندان در طرح‌های اقتصادی	توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری‌های نوین	توسعه منابع درآمدی پایدار	مدیریت منابع و صرفه‌جویی در هزینه‌ها	بهبود و توسعه اقتصاد شهری
رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه‌ها	۰/۳۳۴	۰/۳۲۵	۰/۲۶۲	۰/۳۰۸	۰/۳۷۷	۰/۳۴۳	۰/۳۰۴

در مناطق شهری							
استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	۰/۲۷۰	۰/۲۶۳	۰/۱۹۶	۰/۲۴۴	۰/۳۱۱	۰/۲۵۴	۰/۲۳۶
توسعه مشارکت های شهروندان در طرح های اقتصادی	۰/۳۱۵	۰/۳۳۱	۰/۲۴۸	۰/۲۲۶	۰/۲۴۴	۰/۲۱۸	۰/۲۲۹
توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری های نوین	۰/۲۹۹	۰/۲۹۸	۰/۳۰۳	۰/۲۷۶	۰/۲۴۸	۰/۲۸۶	۰/۲۸۰
توسعه منابع درآمدهای پایدار	۰/۴۹۷	۰/۴۷۴	۰/۵۶۹	۰/۶۲۶	۰/۵۶۱	۰/۵۰۰	۰/۶۴۸
مدیریت منابع و صرفه جویی در هزینه ها	۰/۳۵۲	۰/۳۷۴	۰/۴۱۱	۰/۳۴۹	۰/۴۰۶	۰/۳۶۱	۰/۲۹۹
بهبود و توسعه اقتصاد شهری	۰/۵۰۶	۰/۵۱۲	۰/۴۹۷	۰/۴۵۳	۰/۴۰۱	۰/۵۵۵	۰/۴۶۰

۳-۲-۳- تشکیل ماتریس نرمال موزون (جدول P)

بعد از محاسبه ماتریس نرمال شده، ماتریس P محاسبه شد. نتایج این ماتریس در جدول ۷ نشان داده شده است.

محتوای اطلاعاتی موجود از ماتریس پایین، ابتدا به صورت (p_{ij}) طبق فرمول زیر محاسبه می شود:

$$p_{ij} = \frac{r_{ij}}{\sum_i^m r_{ij}}$$

برای E_j از مجموعه p_{ij} ها به ازای هر مشخصه خواهیم داشت:

$$E_j = -k \sum_{i=1}^n [P_{ij} * \ln P_{ij}]; \forall j$$

به طوری که k یک ثابت مثبت است و از رابطه زیر به دست می آید:

$$0 \leq E_j \leq 1$$

$$k = \frac{1}{\ln(m)}$$

عدم اطمینان و یا درجه انحراف (d_j) از اطلاعات ایجاد شده به ازای شاخص j ام به قرار زیر خواهد بود:

$$d_j = 1 - E_j; \forall j$$

در نهایت وزن هر عامل (W_j) از فرمول زیر به دست خواهد آمد:

$$W_j = \frac{d_j}{\sum_{j=1}^n d_j}$$

جدول ۷- ماتریس نرمال موزون

ماتریس p	رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه‌ها در مناطق شهری	استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	توسعه مشارکت‌های شهروندان در طرح‌های اقتصادی	توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری‌های نوین	توسعه منابع درآمدهای پایدار	مدیریت منابع و صرفه‌جویی در هزینه‌ها	بهبود و توسعه اقتصاد شهری
رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه‌ها در مناطق شهری	۰/۱۳۰	۰/۱۲۶	۰/۱۰۵	۰/۱۲۴	۰/۱۴۸	۰/۱۳۶	۰/۱۲۴
استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	۰/۱۰۵	۰/۱۰۲	۰/۰۷۹	۰/۰۹۸	۰/۱۲۲	۰/۱۰۱	۰/۰۹۶
توسعه مشارکت‌های شهروندان در طرح‌های اقتصادی	۰/۱۲۲	۰/۱۲۹	۰/۱۰۰	۰/۰۹۱	۰/۰۹۶	۰/۰۸۶	۰/۰۹۳
توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری‌های نوین	۰/۱۱۶	۰/۱۱۶	۰/۱۲۲	۰/۱۱۱	۰/۰۹۷	۰/۱۱۴	۰/۱۱۴
توسعه منابع درآمدهای پایدار	۰/۱۹۳	۰/۱۸۴	۰/۲۲۹	۰/۲۵۲	۰/۲۲۰	۰/۱۹۹	۰/۲۶۴
مدیریت منابع و صرفه‌جویی در هزینه‌ها	۰/۱۳۷	۰/۱۴۵	۰/۱۶۶	۰/۱۴۱	۰/۱۵۹	۰/۱۴۴	۰/۱۲۲
بهبود و توسعه اقتصاد شهری	۰/۱۹۷	۰/۱۹۸	۰/۲۰۰	۰/۱۸۲	۰/۱۵۷	۰/۲۲۱	۰/۱۸۷
$p_{ij} * \ln(p_{ij})$	-۱/۲۰۵	-۱/۲۱۴	-۱/۱۲۹	-۱/۱۲۹	۱/۲۱۰ -	-۱/۱۵۲	-۱/۱۰۴
E_j	۰/۶۱۹	۰/۶۲۴	۰/۵۸۰	۰/۵۸۰	۰/۶۲۲	۰/۵۹۲	۰/۵۶۸
$d_j = 1 - E_j$	۰/۳۸۱	۰/۳۷۶	۰/۴۲۰	۰/۴۲۰	۰/۳۷۸	۰/۴۰۸	۰/۴۳۲
W_j	۰/۱۳۵	۰/۱۳۴	۰/۱۴۹	۰/۱۴۹	۰/۱۳۴	۰/۱۴۵	۰/۱۵۴

۳-۲-۴- حاصلضرب عوامل در وزن مربوط به هر عامل (جدول ۷)

بعد از محاسبه وزن هر یک از مولفه‌ها، ماتریس V که حاصلضرب مولفه‌ها در وزن مربوط به هر مولفه است، محاسبه شد. نتایج این ماتریس در جدول ۸ نشان داده شده است.

جدول ۸- ماتریس V

ماتریس V	رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه‌ها در مناطق شهری	استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	توسعه مشارکت‌های شهروندان در طرح‌های اقتصادی	توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری‌های نوین	توسعه منابع درآمدهای پایدار	مدیریت منابع و صرفه‌جویی در هزینه‌ها	بهبود و توسعه اقتصاد شهری
رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه‌ها در مناطق شهری	۰/۰۴۵	۰/۰۴۳	۰/۰۳۹	۰/۰۴۶	۰/۰۵۱	۰/۰۵۰	۰/۰۴۷
استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	۰/۰۳۷	۰/۰۳۵	۰/۰۲۹	۰/۰۳۶	۰/۰۴۲	۰/۰۳۷	۰/۰۳۶
توسعه مشارکت‌های شهروندان در طرح‌های اقتصادی	۰/۰۴۳	۰/۰۴۴	۰/۰۳۷	۰/۰۳۴	۰/۰۳۳	۰/۰۳۲	۰/۰۳۵
توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری‌های نوین	۰/۰۴۰	۰/۰۴۰	۰/۰۴۵	۰/۰۴۱	۰/۰۳۳	۰/۰۴۱	۰/۰۴۳
توسعه منابع درآمدهای پایدار	۰/۰۶۷	۰/۰۶۳	۰/۰۸۵	۰/۰۹۳	۰/۰۷۵	۰/۰۷۲	۰/۱۰۰
مدیریت منابع و صرفه‌جویی در هزینه‌ها	۰/۰۴۸	۰/۰۵۰	۰/۰۶۱	۰/۰۵۲	۰/۰۵۴	۰/۰۵۲	۰/۰۴۶
بهبود و توسعه اقتصاد شهری	۰/۰۶۸	۰/۰۶۸	۰/۰۷۴	۰/۰۶۸	۰/۰۵۴	۰/۰۸۰	۰/۰۷۱

۳-۲-۵- محاسبه ایده‌آل‌های مثبت و منفی (جدول رتبه‌بندی)

بعد از محاسبه ماتریس V باید ایده‌آل مثبت، ایده‌آل منفی، فواصل بلوکی مثبت، فواصل بلوکی منفی و شاخص نزدیکی به گزینه ایده‌آل، محاسبه شود. نتایج محاسبه این موارد در جدول ۹ نشان داده شده است.

جدول ۹- جدول رتبه بندی

رتبه	مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز	A ⁺	A ⁻	D ⁺	D ⁻	C
۱	بهبود و توسعه اقتصاد شهری	۰/۱۰۰	۰/۰۳۵	۰/۰۵۱	۰/۰۹۴	۰/۶۵۱
۲	توسعه منابع درآمدهای پایدار	۰/۰۷۵	۰/۰۳۳	۰/۰۶۰	۰/۱۱۲	۰/۶۴۹
۳	مدیریت منابع و صرفه جویی در هزینه ها	۰/۰۸۰	۰/۰۳۲	۰/۰۷۶	۰/۰۶۴	۰/۴۵۷
۴	رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه ها در مناطق شهری	۰/۰۶۸	۰/۰۳۷	۰/۰۸۸	۰/۰۵۷	۰/۳۹۳
۵	توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری های نوین	۰/۰۹۳	۰/۰۳۴	۰/۰۹۹	۰/۰۵۶	۰/۳۶۳
۶	توسعه مشارکت های شهروندان در طرح های اقتصادی	۰/۰۸۵	۰/۰۲۹	۰/۱۰۹	۰/۰۶۱	۰/۳۵۹
۷	استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان	۰/۰۶۸	۰/۰۳۵	۰/۱۱۱	۰/۰۵۸	۰/۳۴۴

۴- بررسی نتایج پژوهش

این پژوهش به بررسی یکی از مسائل مهم اقتصادی کشور، یعنی اقتصاد مقاومتی پرداخته است و به طور اختصاصی مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز را مورد بررسی قرار داده و اولویت بندی کرده است. به گونه ای که دو پرسش اصلی در این پژوهش به شرح زیر مطرح شد:

سوال اول) مهم ترین مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز کدامند؟

سوال دوم) اولویت بندی مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز چگونه است؟

جهت پاسخ به سوال اول، ابتدا مطالعات گسترده ای در خصوص مفهوم اقتصاد مقاومتی از لحاظ مبانی نظری و سیاست های ۲۴ گانه ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری صورت گرفت و با رجوع به کتب، مجله ها و پایگاه های اینترنتی، اطلاعات مورد نیاز برای شناسایی مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری ها و به طور خاص شهرداری شیراز، جمع آوری شد. پس از آن مولفه ها در اختیار خبرگان قرار گرفت و بر این اساس هفت مولفه اصلی و مهم که ارتباط بیش تری با فعالیت شهرداری ها و به خصوص شهرداری شیراز دارد انتخاب گردید.

جهت پاسخ به سوال دوم و به منظور انطباق مولفه های استخراج شده با شرایط موجود شهرداری شیراز و همچنین تعیین ثبات و سازگاری مولفه ها با مولفه های ابلاغ شده برای اقتصاد مقاومتی، این مولفه ها در قالب پرسش نامه در اختیار جامعه آماری قرار گرفت و بر این اساس، نظرات پاسخ دهندگان در خصوص هر یک از مولفه ها و اولویت در نظر گرفته توسط آنها از طریق تکنیک تاپسیس، تجزیه و تحلیل شد. و بدین ترتیب مولفه های اقتصاد مقاومتی مورد کاربرد در شهرداری شیراز اولویت بندی شدند. نتایج به دست آمده از این اولویت بندی به شرح زیر می باشد:

جدول ۱۱- مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز

رتبه	مولفه
۱	بهبود و توسعه اقتصاد شهری
۲	توسعه منابع درآمدهای پایدار
۳	مدیریت منابع و صرفه جویی در هزینه ها
۴	رعایت عدالت اقتصادی در اجرای پروژه ها در مناطق شهری
۵	توسعه اقتصادی از طریق توسعه کاربرد فناوری های نوین
۶	توسعه مشارکت های شهروندان در طرح های اقتصادی
۷	استفاده از ظرفیت اقتصاد دانش بنیان

۵- جمع بندی و نتیجه گیری

در این پژوهش ضمن تشریح مفهوم اقتصاد مقاومتی، مولفه های این نوع اقتصاد در شهرداری شیراز تبیین و اولویت بندی شد. بر اساس نتایج به دست آمده و یافته های پژوهش، پیشنهادهای زیر ارائه می شود:

➤ با توجه به نتایج به دست آمده، به سایر نهادها و سازمان ها که نقش مهمی در اقتصاد ایران دارند (از جمله بانک ها و صنایع) پیشنهاد می شود تا از الگوی اقتصاد مقاومتی پیروی کنند و جهت پیاده سازی آن به تبیین و اولویت بندی مولفه های اقتصاد مقاومتی بپردازند.

➤ به تمامی شهرداری ها پیشنهاد می شود تا مولفه های تبیین شده برای اقتصاد مقاومتی در این پژوهش را به عنوان یک نقشه راه در نظر بگیرند و در برنامه ریزی مربوط به اجرای فعالیت ها، به اولویت بندی صورت گرفته، توجه داشته باشند و با تشکیل یک کارگروه اقتصاد مقاومتی برای تمامی شهرداری ها، اهتمام جدی در پیاده سازی اقتصاد مقاومتی داشته باشند و سالانه اولویت های اقتصاد مقاومتی در شهرداری ها را مشخص کرده و به تمامی شهرداری ها ابلاغ کنند.

➤ با توجه به اینکه، شهرداری شیراز در بین تمامی شهرداری ها، در این پژوهش به عنوان نمونه در نظر گرفته شده است، پیشنهاد می شود تا از نتایج این پژوهش در حوزه فعالیت های خود استفاده کند و هر ساله به پایش آن بپردازد.

➤ این پژوهش می تواند آغازی برای انجام پژوهش های دانشگاهی در سطح عالی برای ارتقاء اقتصاد در کشور شود، بنابراین به پژوهشگران پیشنهاد می شود تا به بررسی، تحلیل و توسعه مفهوم اقتصاد مقاومتی و مولفه های آن بپردازند.

➤ در این پژوهش برای استخراج مولفه های اقتصاد مقاومتی در شهرداری شیراز از ابزار پرسش نامه استفاده شد، پیشنهاد می شود با توجه به اینکه موضوع پژوهش بدیع و تخصصی می باشد، از روش دلفی استفاده شود.

➤ تکنیک این پژوهش برای رتبه بندی مولفه های اقتصاد مقاومتی، تکنیک تاپسیس بود. پیشنهاد می شود، پژوهشگران آتی مولفه های اقتصاد مقاومتی را با سایر تکنیک های تصمیم گیری، مانند ANP رتبه بندی کنند.

منابع

۱. پیغامی، عادل، (۱۳۹۱)، تعریف از اقتصاد مقاومتی، به نقل از سایت <http://www.mellatonline.net/index.php/sarmaghale/23289-4>
۲. پیغامی، عادل، (۱۳۹۱)، ۱۰ نکته درباره تحقق اقتصاد مقاومتی، به نقل از سایت <http://farsi.khamenei.ir/others-noteid=20559>
۳. میر معذی، سید حسین، (۱۳۹۱). اقتصاد مقاومتی و ملزومات آن. *اقتصاد اسلامی*، ۴۷ (۱)، ۳۸-۵۴
۴. محمدی مقدم، یوسف و میثم علی پور (۱۳۹۱). مفهوم شناسی اقتصاد مقاومتی در بیانات مقام معظم رهبری. *جستارهایی در مدیریت*، ۵ (۲)، ۱۴-۲۹
۵. سیف‌لو، سجاد (۱۳۹۳). مفهوم شناسی اقتصاد مقاومتی. *معرفت اقتصاد اسلامی*، ۵ (۱۰)
۶. امیری طهرانی زاده، سید محمد رضا. (۱۳۹۴). مبانی سیستمی اقتصاد مقاومتی. *جستارهای اقتصادی ایران*، ۱۲ (۲۳)
۷. نثاری، رضا، منتظری، رسول و نعمت حسین زاده (۱۳۹۵). راهبردهای تأمین منابع مالی پایدار شهرداری تهران در برنامه پنج ساله، با تأکید بر سیاست های ابلاغی اقتصاد مقاومتی، اقتصاد و مدیریت شهری، ۱۱ (۲)، ۹۹-۱۱۶
۸. معاونت برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی شهرداری شیراز. ۱۳۹۵. طرح جامع اقتصاد مقاومتی. Available from: <http://www.shiraz.ir/bundles/FileRepository/388/cat6627/576a065e89350.pdf>. [Accessed 3
۹. معاونت برنامه ریزی و توسعه شهرداری تبریز. ۱۳۹۵. نقشه عملیاتی تحقق اقتصاد مقاومتی. Available from: <http://apd.tabriz.ir/uploads/34/CMS/user/file/41/egtesad%20mogavemat/Residence%20Economy.pdf>. [Accessed 9 December 2017]
۱۰. باباجانی، جعفر و عبدالخالق خنکا، (۱۳۹۱)، ضرورت تشکیل کمیته حسابرسی و استقرار واحد حسابرسی داخلی در شهرداری های کلان شهرها برای ارتقاء سطح مسئولیت پاسخگویی. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۳۳، ۷۲-۳۳
۱۱. اصغری پور محمد جواد (۱۳۸۷)، تصمیم گیری های چند متغیره، تهران: انتشارات دانشگاه تهران
۱۲. عباس آباد عربی، احسان و همکاران (۱۳۹۳). مدل مفهومی اقتصاد مقاومتی با تأکید بر الگوی چابکی سازمان. *فصلنامه راهبرد*، ۷۱ (۴)، ۱-۲۸
۱۳. فشاری، مجید و جواد پورغفار (۱۳۹۳). بررسی و تبیین الگوی اقتصاد مقاومتی در اقتصاد ایران، *مجله اقتصادی*، ۵ (۳)، ۳۸-۲۵
۱۴. علی نیا، محمد حسن (۱۳۹۳). اقتصاد مقاومتی در شهر اسلامی. *ششمین کنفرانس ملی برنامه ریزی و مدیریت*، ۱-۱۱
۱۵. خوانساری، رسول و وهاب قلیچ، (۱۳۹۴)، اولویت بندی عوامل موثر بر تحقق سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی با استفاده از روش تاپسیس فازی، *تحقیقات مالی اسلامی*، ۹ (۱)، ۸۹-۱۱۸
۱۶. یارمحمدی، رضا، عادل، آذر و غلامرضا مصباحی مقدم (۱۳۹۶). شناسایی و اولویت بندی معیارهای تأمین مالی مطلوب در بازار سرمایه اسلامی از منظر اقتصاد مقاومتی. *مطالعات اقتصاد اسلامی*، ۲ (۲)، ۸۷-۱۱۶
17. Afshar, B. (2013). Threat of Sanctions and Management of Resistance Economy in Iran. *American Journal of Scientific Research*, (86), 111-116.
18. Dolatabadi, H. R. (2015). Analysis of the Impact of Government and Resistive Economy on the Purchase of Iranian Goods. *International Journal of Resistive Economics*, 3(1), 82-89.
19. Ghalei, F. (2016). Determining an Index to Evaluate the Resistance of the Iranian Economy. *International Journal of Resistive Economics*, 4(1), 48-65.
20. el Zein, R. (2017). Developing a Palestinian Resistance Economy through Agricultural Labor. *Journal of Palestine Studies*, 46(3), 7-26.
21. Poorolajal, J. (2017). Resistance Economy and New Population Policy in Iran. *Journal of Research in Health Sciences*, 17.(۱)